

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ
СТУСА
ФАКУЛЬТЕТ ІНФОРМАЦІЙНИХ І ПРИКЛАДНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

СИЗОНЮК ВАЛЕРІЯ ЄВГЕНІВНА

Допускається до захисту:
В.о. завідувача кафедри
журналістики та соціальних
комунікацій, к. філос. н.,
доцент Костянтин РОДИГІН
« ____ » _____ 2024 р.

**“ВІКНО НА СХІД”: МЕДІАПРОЄКТ ПРО ЗОВНІШНІЮ ПОЛІТИКУ ТА
ВЗАЄМИНИ УКРАЇНИ І КРАЇН БЛИЗЬКОГО СХОДУ**

**Спеціальність 061 «Журналістика» ОП «Політична журналістика»
(другого магістерського рівня)**

Науковий керівник:
РОДИГІН К.М., к. філос. н.,
доцент
В.о. завідувача кафедри
журналістики та соціальних
комунікацій

Оцінка: ____ / ____ / ____
(бали за шкалою ЄКТС/за національною шкалою)

Голова ЕК: _____
(підпис)

Вінниця – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
ОПИС ПРОЄКТУ «ВІКНО НА СХІД»	8
1.1. Опис запланованої діяльності та контент-план	8
1.2. Аудиторія	10
1.3. Очікувані результати та вплив проєкту	12
1.4. Опис медіаринку	13
1.5. Звіт за результатами втілення проєкту	14
ГЛОСАРІЙ	23
ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	28

Анотація

Медіапроект «Вікно на Схід» спрямований на висвітлення актуальних питань, пов'язаних із культурою, історією та соціальними аспектами Близького Сходу, а також на розвіювання стереотипів про мусульман як на міжнародному рівні, так і в українському суспільстві. Проект особливо зосереджується на репрезентації мусульманської культури та кримських татар, що постають важливим елементом сучасної української реальності.

Авторка проекту розробила його на основі ґрунтовних досліджень, зібраних матеріалів, інтерв'ю та аналізу вітчизняних і міжнародних медіа. Основні ресурси включають соціальні платформи Instagram та YouTube для поширення візуального контенту та проведення опитувань серед цільової аудиторії, а також аналітичні матеріали та інтерв'ю з представниками мусульманської спільноти.

«Вікно на Схід» відрізняється інноваційним підходом, адже замість поширеного фокусування на конфліктах і проблемах, проект висвітлює позитивні аспекти мусульманської культури та сприяє розвитку міжкультурного діалогу. Проект також залучає молоду аудиторію через інтерактивний візуальний контент, що дозволяє спростити складні політичні та соціальні теми й наблизити їх до щоденного сприйняття. Головна мета — розвіяти міфи про мусульман, сприяти підвищенню обізнаності та обговоренню важливих тем, пов'язаних із регіоном Близького Сходу, в контексті глобалізації та міграції.

У межах проекту проводяться:

- Опитування серед молоді та дорослих для виявлення стереотипів про іслам;
- Інтерв'ю з та експертами у сфері культури й міжнародних відносин;
- Аналітичні публікації на тему орієнталізму та впливу медіа на формування стереотипів;

— Візуальний контент у соціальних мережах (Instagram, Facebook та YouTube), включаючи дописи, сторіс, Reels і відеоінтерв'ю. Очікувані результати та довгостроковий вплив

Проект має на меті змінити сприйняття мусульманської культури в Україні, сприяти формуванню більш толерантного суспільства та підвищити рівень обізнаності про культурну та соціальну різноманітність Близького Сходу. Довготривалі результати включатимуть розвиток міжкультурного діалогу, підвищення рівня медіаграмотності в суспільстві та зміцнення співпраці між українськими та міжнародними спільнотами.

Ключові слова: мусульмани, кримські татари, Близький Схід, орієнталізм, медіаграмотність, стереотипи, міжкультурний діалог, соціальні мережі.

ВСТУП

Актуальність проєкту. Близький Схід є регіоном, що перебуває в центрі світової уваги через свою динаміку розвитку та геополітичні конфлікти. Активне поширення ісламу та міграційні процеси значно впливають на формування сучасного глобального суспільства. Важливість теми підсилюється загостренням Палестино-Ізраїльського конфлікту та боротьбою за ресурси і території, які продовжують розділяти країни регіону. У період глобалізації розуміння культурного різноманіття є важливим елементом розвитку толерантності та взаємоповаги.

В Україні проживає значна частина мусульманської спільноти, зокрема кримські татари, які зіткнулися з численними викликами через анексію Криму. Незважаючи на актуальність питання, тема кримськотатарської культури та їх сучасного життя недостатньо висвітлена у медіапросторі. Це спонукає до створення медіапроєкту, що допоможе підвищити обізнаність та змінити стереотипне сприйняття мусульман в українському суспільстві.

Головна **мета** медіапроєкту «Вікно на Схід» — підвищити обізнаність української аудиторії про культурні, історичні та соціальні аспекти Близького Сходу, зокрема життя мусульман, які проживають в Україні, особливо кримських татар. Проєкт прагне розвіяти поширені стереотипи та міфи, пов'язані з ісламом, і сприяти розвитку толерантного та об'єктивного сприйняття мусульманської культури. Важливою частиною є доступність інформації, що дозволяє складні політичні та соціальні питання викладати простою мовою, наближаючи далекі теми до української аудиторії та демонструючи, що ці питання ближчі, ніж здається.

Для досягнення мети медіапроєкту “Вікно на Схід” було визначено наступні **завдання**:

1. Проведення опитувань серед української молоді та дорослих (віком від 20 до 40 років) для вивчення їхніх уявлень і стереотипів про іслам та мусульманську культуру.

2. Проведення серії інтерв'ю з представниками мусульманської спільноти в Україні, зокрема кримськими татарами, а також з експертами у сфері міжнародних відносин та культури Близького Сходу.

3. Підготовка аналітичних статей та матеріалів, які розкривають культурні, історичні та політичні аспекти тематики.

4. Аналіз закордонних медіа (зокрема західних), щоб зрозуміти, як висвітлюється тема мусульман у світовому інформаційному просторі, і порівняти з українською медіареальністю.

5. Створення та ведення Instagram-сторінки для залучення аудиторії через візуальний контент: публікація дописів, відео, опитувань у сторіс та коротких роликів (Reels).

6. Створення персонажа для Instagram, що сприяє інтерактивній взаємодії з аудиторією, пояснюючи складні теми у доступній формі.

7. Публікація відеоконтенту на YouTube для глибшого висвітлення ключових тем проєкту, використовуючи інтерв'ю, аналітику та інші формати.

Предметом дослідження є медіареєзентація мусульманської культури та Близького Сходу в українських і міжнародних медіа, а також вплив цих реєзентацій на формування суспільних стереотипів.

Об'єктом медіапроєкту є контент у медіа та соціальних мережах, що стосується мусульманської культури, життя кримських татар і соціальних процесів у країнах Близького Сходу.

Джерельна база медіапроєкту «Вікно на Схід» складається з різноманітних матеріалів, які включають наукові дослідження, книги, статті, конференційні виступи та інтерв'ю. Серед основних джерел:

1. Статті міжнародних медіа: аналіз матеріалів BBC, Washington Post, The Guardian, що висвітлюють питання ісламу та Близького Сходу.

2. Аналіз фільмів та мультфільмів: «Диктатор» та «Аладдін» для вивчення образів мусульман в популярній культурі.

3. Наукові статті та матеріали конференцій:

- «Іслам, фундаменталізм та політичний розвиток» — матеріали з Міжнародного симпозіуму з Кореї та Близького Сходу (1996).
- «Перспективи ісламського фундаменталізму в період війни після затоки» (Міжнародний журнал, 2012).
- «Релігійні та світські норми в правових системах ісламських держав» — дослідження порівняльного правознавства.
- «Іслам та демократичні цінності у дискурсі трансформації політичних режимів в країнах Близького Сходу» (Гарник ЛП, 2010).
- «Маніпуляції англomовних ЗМІ при висвітленні подій на Близькому Сході та Північній Африці» (Нестеренко ОЄ, 2011), зокрема на прикладах Лівії та Ємену.

Методи, використані при підготовці медіапроєкту:

1. **Контент-аналіз.** Проведено систематичний збір та аналіз матеріалів різних медіа, зокрема західних, для виявлення основних тем, образів та стереотипів, пов'язаних з мусульманами та Близьким Сходом. Це включало порівняння статей, новин та репортажів з різних джерел.
2. **Опитування.** Організовано опитування серед знайомих, студентів та представників різних спеціальностей для з'ясування їхніх уявлень і ставлення до мусульман і теми Близького Сходу. Це дозволило отримати дані про сприйняття та стереотипи, що існують у суспільстві.
3. **Інтерв'ю.** Підготовлено питання та проведено інтерв'ю з експертами у цій галузі для отримання додаткових точок зору та інсайтів. Інтерв'ю були записані та опубліковані на платформі проєкту.
4. **Аналіз візуального контенту.** Переглянуто фільми та мультфільми, такі як “Диктатор” і “Аладдін”, для дослідження представлення образів мусульман у популярній культурі та їхнього впливу на суспільні стереотипи.
5. **Створення цифрового контенту.** Активно велася Instagram-сторінка проєкту, де публікувалися відеоматеріали, сторіс, опитування та інші види контенту для підвищення обізнаності про тему. Це включало візуальний контент, який підкреслював ключові ідеї проєкту та залучав аудиторію до дискусії.

ОПИС ПРОЄКТУ «ВІКНО НА СХІД»

1.1. Опис запланованої діяльності та контент план

Медіапроект «Вікно на Схід» передбачає реалізацію низки заходів і створення різноманітного контенту для інформування та залучення аудиторії до обговорення тем, пов'язаних із мусульманською культурою, Близьким Сходом і життям кримських татар в Україні. Проєкт інтегрує як аналітичні матеріали, так і візуальний та інтерактивний контент для охоплення широкої аудиторії.

Опис запланованої діяльності

1. Опитування серед української аудиторії (молоді та дорослих)
 - Мета: виявити стереотипи та уявлення про мусульманську культуру та іслам.
 - Інструмент: Google-форми для збору анонімних даних.
 - Цільова аудиторія: молодь та дорослі віком від 20 до 40 років.
 - Використання результатів: аналітичні публікації та пости з інфографікою у соціальних мережах.
2. Інтерв'ю з представниками мусульманської спільноти та експертами з міжнародних відносин
 - Плани: запис серії інтерв'ю з кримськими татарами, представниками мусульманської громади та експертами у сфері релігієзнавства і культури.
 - Мета: надати аудиторії глибше розуміння культурних та соціальних викликів, з якими стикаються мусульмани.
 - Публікація: розміщення інтерв'ю у форматі відео на YouTube та коротких фрагментів на Instagram.
3. Аналіз українських та міжнародних медіа
 - Діяльність: аналіз контенту провідних медіа для вивчення, як висвітлюються події та питання, пов'язані з мусульманською культурою.
 - Результат: аналітичні статті з порівнянням медіарепрезентацій у світових і українських ЗМІ.
4. Створення інтерактивного контенту для соціальних мереж

- Канали: Instagram та YouTube як основні платформи.
- Типи контенту: дописи з фактами, сторіс із опитуваннями, Reels з короткими відео, що пояснюють складні теми.
- Створення персонажа для Instagram, який сприятиме залученню аудиторії до діалогу на тему міжкультурної взаємодії.
- 5. Організація освітніх вебінарів та обговорень
 - Мета: залучити широку аудиторію до обговорення культурної різноманітності та стереотипів.
 - Формат: онлайн-дискусії із залученням експертів та представників різних культурних спільнот.
- 6. Проведення інформаційної кампанії на тему орієнталізму
 - Діяльність: серія постів та відео, що пояснюють поняття орієнталізму та його вплив на сприйняття мусульман.
 - Мета: підвищити обізнаність про вплив медіарепрезентацій на формування стереотипів.

Контент план медіапроєкту «Вікно на Схід»

Дата	Назва матеріалу	Тип контенту	Платформа публікації	Додаткові нотатки/рекомендації
30 грудня 2023 року	Матеріал про орієнталізм	Стаття	Instagram, Facebook	Публікація супроводжувалася коротким відео-анонсом для привернення уваги
11 січня 2024 року	Опитування про стереотипи мусульманського світу	Опитування, аналіз	Instagram Stories, Facebook	Опитування в Google Forms, анонс результатів – через пост і сторіс
18 січня 2024 року	Аналіз західних медіа	Стаття, аналітика	Facebook	Залучення до обговорення у коментарях для збільшення охоплення
24 січня 2024 року	Інтерв'ю з подругою, яка служить в армії Ізраїлю	Інтерв'ю	YouTube, Instagram	Публікація в форматі відеоінтерв'ю з коротким текстовим підсумком
5 лютого 2024 року	Проблема дотримання прав жінок в	Аналітична стаття	Facebook, Instagram	Використання інфографіки для подачі основних даних

	ісламському світі			
11 лютого 2024 року	Інтерв'ю з другом з Кувейту, Халідом	Інтерв'ю	YouTube, Instagram	Публікація відеоінтерв'ю, інтеграція цитат у сторіз
4 березня 2024 року	Інтерв'ю з Алі Алькандарі	Інтерв'ю	YouTube, Instagram	Додавання рілсу з найяскравішими моментами з інтерв'ю
22 травня 2024 року	Жінки в ісламі та символіка кіберпростору	Аналітична стаття	Facebook, Instagram	Публікація супроводжувалася історіями з ключовими фактами з матеріалу
22 травня 2024 року	Країни-лідери Близького Сходу	Аналітична стаття	Facebook	Публікація серії постів з короткими оглядами по кожній країні
22 травня 2024 року	Фундаменталізм в ісламі	Аналітична стаття	Instagram, Facebook	Використання графічного контенту для привернення уваги
22 вересня 2024 року	Реалізація законів шаріату	Пост	Instagram, Facebook	Короткий текст з інтерактивними історіями для залучення аудиторії
22 вересня 2024 року	Альтернативна політика, імідж + іслам	Аналітична стаття	Facebook, Instagram	Висвітлення через серію постів з обговоренням у коментарях
6 жовтня 2024 року	Відеоінтерв'ю з Ісою Акаєвим	Відеоінтерв'ю	YouTube, Instagram	Публікація трейлера інтерв'ю для залучення уваги перед виходом повної версії

1.2. Аудиторія

Основною аудиторією медіапроєкту “Вікно на Схід” є молодь та дорослі віком від 20 до 40 років, що активно цікавляться темами міжнародних відносин, культурної різноманітності та соціології. Ця аудиторія прагне до глибшого розуміння культур, які залишаються малознайомими або стикаються зі стереотипами, зокрема культури мусульман та кримських татар. Проєкт покликаний залучити людей із відкритим мисленням, які готові до дискусій та готові переглядати усталені уявлення. Окрім того, контент спрямовано на студентів, що вивчають міжнародні відносини, соціальні науки, медіа та журналістику, для яких важливо отримати точне і збалансоване розуміння питань міжкультурної взаємодії.

Проект також націлений на професійні аудиторії: журналістів, контент-креаторів та експертів у сфері міжнародних відносин. Ці фахівці можуть використати інформацію та аналітику проекту як ресурс для своїх досліджень або публікацій. Важливим сегментом є громадські організації, що займаються питаннями прав людини та культурного діалогу, оскільки «Вікно на Схід» сприяє розв'язанню соціальних проблем, пов'язаних із толерантністю та боротьбою зі стереотипами.

Крім того, проект адресовано широкій громадськості, яка цікавиться культурними особливостями мусульманського світу, зокрема через призму актуальних політичних та соціальних процесів. Враховуючи інтереси молоді до динамічного та інтерактивного контенту, основними каналами комунікації обрано Instagram та YouTube, що дозволяє проекту бути ближчим до своєї аудиторії. Також особливу увагу приділено інтерактивності, яка сприяє формуванню спільноти однодумців навколо проекту та залученню аудиторії до обговорень і створення нового контенту.

Таким чином, аудиторія «Вікна на Схід» включає як активних споживачів контенту, так і тих, хто здатен вплинути на його поширення — освітні та громадські організації, журналістів і дослідників.

- Молодь та дорослі 20-40 років.
- Студенти, зацікавлені у вивченні міжнародних відносин, культурних дослідженнях та соціології.
- Експерти та дослідники. Фахівці в галузі політики, міжнародних відносин та релігійних студій.
- Широка громадськість. Люди, які прагнуть розширити свої знання про мусульман і Близький Схід, а також сприймати культуру цих регіонів з нової перспективи.
- Медійники. Журналісти та контент-крейтори, які цікавляться висвітленням міжнародних тем та культурних аспектів.
- Аналітичні центри та громадські організації, які досліджують тематику Близького Сходу.

Завдяки широкому спектру форматів (від аналітичних статей до коротких відео і сторіз) проєкт відповідає різноманітним потребам аудиторії, сприяючи інформованості, толерантності та культурному діалогу.

1.3. Очікувані результати та вплив проєкту

Очікувані результати проєкту «Вікно на Схід» охоплюють кілька важливих напрямів, спрямованих на підвищення обізнаності українського суспільства про мусульманську культуру та соціальні процеси, що відбуваються в регіоні Близького Сходу. Першочерговим результатом стане зростання обізнаності серед аудиторії щодо культурних та релігійних особливостей мусульман. Проєкт використовує доступні формати для пояснення складних тем у легкій і зрозумілій формі, що допоможе українцям краще зрозуміти мусульманські громади та їхню роль як в Україні, так і на міжнародній арені. Особливу увагу буде приділено кримським татарам — їхній культурі та соціальним викликам, що посилюються внаслідок політичних подій, пов'язаних з анексією Криму.

Іншою важливою метою є зміна уявлень і подолання стереотипів про мусульман. В українському та міжнародному медіапросторі часто домінують негативні образи ісламу, що сприяє формуванню хибних стереотипів та упереджень. Завдяки аналітичним статтям, інтерв'ю з експертами та представниками мусульманської громади, а також інтерактивному контенту в соціальних мережах проєкт «Вікно на Схід» прагне розвіяти ці уявлення та сприяти формуванню об'єктивнішого і толерантного сприйняття. Особливо важливими є інтерв'ю, які надають персональні історії та досвід людей, допомагаючи аудиторії зрозуміти, що мусульмани є повноцінними учасниками сучасного суспільства, а не лише фігурами стереотипних наративів.

Проєкт також сприятиме покращенню міжкультурного діалогу та створенню простору для обговорення важливих тем, пов'язаних із культурою, релігією та політикою. Використовуючи соціальні медіа як основні платформи для дискусій, проєкт планує залучити аудиторію до обговорення таких питань, як права жінок в ісламських країнах, фундаменталізм, реалізація законів шаріату

та роль Близького Сходу у світовій політиці. Важливою частиною цього діалогу стане активна взаємодія аудиторії через коментарі, опитування та сторіс у соціальних мережах, що сприятиме взаєморозумінню та зміцненню культурних зв'язків.

Крім того, «Вікно на Схід» має на меті розвиток медіа-освіти та формування основ для подальших досліджень у сфері медіа та релігієзнавства. Студенти та дослідники, які працюватимуть із контентом проєкту, отримають унікальний досвід аналізу медіарепрезентацій та культурних наративів, що формуються у світових ЗМІ. Проєкт стане основою для нових наукових розвідок і досліджень, пов'язаних із культурними, релігійними та соціальними питаннями, що дасть змогу глибше зрозуміти динаміку міжкультурних відносин у сучасному світі. У довгостроковій перспективі це сприятиме поширенню якісного медіаконтенту та розвитку культури відкритого діалогу в українському суспільстві.

1.4. Опис медіаринку

Сучасний медіаринок характеризується високою конкуренцією та швидкими змінами, особливо в контексті соціальних медіа. Зростає інтерес до тематик, пов'язаних з культурою, релігією та міжнародними відносинами. Соціальні медіа, такі як Instagram та YouTube, стають основними інструментами для комунікації та поширення інформації, особливо серед молодіжної аудиторії. Є попит на медіапроєкти, які охоплюють менш популяризовані теми, такі як мусульмани та їхня роль у сучасному світі, що відкриває нові можливості для обговорення та вивчення.

Медіапроєкт «Вікно на Схід» заповнює важливу нішу в інформаційному просторі, яка досі залишається недостатньо дослідженою. Хоча існує ряд медіаініціатив, що торкаються теми Близького Сходу та мусульман, більшість з них акцентують увагу на негативних аспектах, таких як конфлікти та тероризм.

Зокрема, варто звернути увагу на такі ресурси:

— «The Queer Muslim Project» в Instagram (<https://www.instagram.com/thequeermuslimproject?igsh=MXE1cjJiNDRmMGN4OQ==>)

— «Духовне управління мусульман України» в Instagram (<https://www.instagram.com/islam.ua?igsh=MW1mczljODBwOTJmeA==>)

— «Іслам | Вінниця» в Instagram (<https://www.instagram.com/islam.vinnytsya?igsh=MWR1M282dzUwcTlmMQ==>)

На відміну від вищеперерахованих ресурсів, «Вікно на Схід» фокусується на позитивних аспектах культури, соціальних процесах та міжкультурному діалозі, прагнучи розвіяти стереотипи та сприяти глибшому розумінню. Проєкт не дублює вже існуючі ініціативи, а, навпаки, пропонує свіжий підхід до висвітлення цих тем, інтегруючи сучасні медіаформати та залучаючи молодіжну аудиторію до активного обговорення.

1.5. Звіт за результатами втілення проєкту

У рамках медіапроєкту «Вікно на Схід» було успішно реалізовано заплановані заходи та створено контент згідно з контент-планом. Впродовж проєкту було опубліковано аналітичні статті, відеоінтерв'ю, інтерв'ю з експертами, а також проведено опитування та розроблено інтерактивний контент у соціальних мережах (Instagram та Facebook).

Контент був створений відповідно до затвердженого графіка, який присутній у контент-плані у попередніх підрозділах:

Аналіз матеріалу про орієнталізм (<http://surl.li/hrbomg>)

Перший матеріал, присвячений темі орієнталізму, є важливим внеском у розуміння того, як західна культура сприймає та представляє Близький Схід. У цьому матеріалі проведено критичний аналіз кінематографічних та інших культурних продуктів, які часто спрощують та викривлюють уявлення про регіон.

Орієнталізм, як концепція, вказує на тенденцію західних культур ставитися до Сходу як до «іншого», створюючи стереотипи про недорозвиненість та

екзотичність. Аналіз показує, як фільми, такі як «Диктатор» і «Аладдін», можуть бути прикладами такого спрощення, де культурні особливості знецінюються і редукуються до банальних образів. Цей матеріал не лише підкреслює проблеми, пов'язані з негативним сприйняттям мусульман та Близького Сходу, а й відкриває дискусію про необхідність більш комплексного та нюансованого підходу до висвітлення цих тем. Важливо, що було використано приклади з поп-культури, оскільки це допомагає аудиторії краще зрозуміти, як медіа формують стереотипи та уявлення про інші культури.

Аналіз матеріалу «Погляд зсередини. Результати опитування щодо стереотипів мусульманського світу» (<http://surl.li/lrppen>)

У матеріалі “Погляд зсередини” досліджуються стереотипи, що існують щодо мусульманського світу, через призму опитування, проведеного серед студентів та дорослих. Використання Google-форми для збору даних дозволило залучити широку аудиторію, що підвищує надійність і репрезентативність отриманих результатів.

Цей підхід до аналізу стереотипів є вкрай актуальним, оскільки базується на реальних думках та переконаннях людей. Розглядаючи відповіді респондентів, можна виявити, які стереотипи домінують, а також те, як вони відображаються у повсякденному житті та медіа.

Результати опитування демонструють рівень обізнаності, а також вказують на потребу в освіті та інформаційній роботі для розвінчання хибних уявлень про мусульман. Цей матеріал слугує основою для подальшої дискусії про важливість критичного мислення та відкритості в розумінні різних культур.

Також варто відзначити, що активне залучення молоді до цієї теми сприяє формуванню більшої чутливості до міжкультурних відносин та порозуміння.

Аналіз матеріалу «Міфи та стереотипи. Вплив західних медіа на уявлення про Іслам» (<http://surl.li/rfynrx>)

У матеріалі «Міфи та стереотипи» досліджується вплив західних медіа на формування уявлень про Іслам, зокрема на поширення стереотипів про мусульман. Аналізуємо, як медійні наративи та представлення мусульман у

новинах, фільмах і телевізійних програмах створюють враження, що всі мусульмани є потенційними терористами.

Цей матеріал висвітлює, яким чином такі спрощені та однобокі уявлення призводять до упереджень, дискримінації та ненависті. Зосереджено увагу на важливість відповідального висвітлення інформації та ролі медіа в формуванні суспільних уявлень.

У процесі аналізу були розглянуті конкретні приклади новинних сюжетів та кінопродукції, які продовжують утверджувати ці міфи. Водночас, матеріал підкреслює необхідність різноманітності у висвітленні теми ісламу та мусульман, щоб сприяти глибшому розумінню культурних відмінностей і протистояти негативним стереотипам.

Цей матеріал має на меті не лише виявити наявні проблеми у висвітленні ісламських питань, але й спонукати до діалогу та критичного осмислення інформації, що надходить з медіа.

Аналіз матеріалу «Проблеми дотримання прав жінок в ісламському світі» (<http://surl.li/idwqvw>)

У статті «Проблеми дотримання прав жінок в ісламському світі» досліджуються актуальні виклики, з якими стикаються жінки в різних країнах, де домінує ісламська культура. Матеріал підкреслює, що права жінок в цих країнах часто обмежуються традиціями, культурними нормами та правовими системами, які можуть мати релігійне підґрунтя.

Проаналізовано різноманітні аспекти, такі як доступ до освіти, медичної допомоги, політичного життя, а також проблеми насильства і дискримінації. У статті наводяться приклади з різних країн, де жінки борються за свої права, відстоюють рівність та намагаються змінити усталені стереотипи.

Важливу роль у висвітленні теми відіграють інтерв'ю з активістками та експертами, які діляться своїм досвідом та думками щодо боротьби за права жінок. Матеріал також підкреслює значення освіти та активного залучення жінок у соціально-політичні процеси як ключових факторів для покращення їх становища.

Стаття не лише висвітлює проблеми, а й пропонує можливі шляхи їх вирішення, закликаючи до підтримки міжнародної спільноти у питаннях дотримання прав жінок в ісламському світі.

Аналіз інтерв'ю з Халедом (<http://surl.li/odviix>)

Перше інтерв'ю було проведено з Халедом, колишнім викладачем міжнародних відносин з Кувейту. У цьому матеріалі він поділився своїми думками про те, як західні медіа висвітлюють мусульманський світ. Халед звернув увагу на наявні стереотипи та їх вплив на сприйняття мусульман у західному суспільстві. Він також обговорив свій досвід життя за кордоном, де спостерігав, як культурні упередження можуть формувати уявлення про людей, які належать до певних релігійних груп. Це інтерв'ю стало важливим внеском у розуміння особистого досвіду мусульман, які стикаються з цими стереотипами в повсякденному житті.

Аналіз інтерв'ю з Алі Алькандарі (<http://surl.li/wvbldr>)

Друге інтерв'ю було з Алі Алькандарі, капітаном військових досліджень і розробок у підрозділі РХБЗ з Кувейту. Алі поділився своїми поглядами на проблеми, пов'язані з висвітленням мусульман у західних медіа, та обговорив, як це впливає на політичні та соціальні аспекти в регіоні. Він акцентував увагу на важливості точного та збалансованого висвітлення, яке могло б сприяти кращому розумінню між культурами. Алі також надав аналіз сучасних викликів, з якими стикається регіон, та важливість міжнародного співробітництва для їх вирішення.

Аналіз матеріалу про країни-лідери Близького Сходу (<http://surl.li/ezssxd>)

Матеріал про країни-лідери, що формують регіон Близького Сходу, аналізує роль ключових держав у міжнародних відносинах та їх імідж на світовій арені. У цьому дослідженні було розглянуто, які країни мають найбільший вплив у регіоні, такі як Саудівська Аравія, Іран, Туреччина та Єгипет, і як їх політичні, економічні та культурні стратегії впливають на сприйняття мусульманського світу.

Досліджено, як ці країни використовують медіа та дипломатичні канали для формування позитивного або негативного іміджу у міжнародному співтоваристві. Також розглядаються стратегії публічної дипломатії, які допомагають цим країнам просувати свої національні інтереси та зменшувати стереотипи про мусульманський світ.

Матеріал підкреслює, що сприйняття Близького Сходу у світі є складним і багатограним, і часто формується через призму політичних конфліктів, економічних інтересів та культурних упереджень. Наголошено на важливості розуміння контексту цих країн у глобальних відносинах для кращого усвідомлення їх впливу на міжнародну політику та економіку.

Аналіз матеріалу про фундаменталізм в ісламі (<http://surl.li/rgqvwi>)

Матеріал, присвячений фундаменталізму в ісламі, розглядає складну природу цього явища, його історичні корені та вплив на сучасні суспільства. Досліджено, що таке фундаменталізм, в яких формах він проявляється, а також його причини та наслідки.

У статті проаналізовано течії фундаменталізму, які претендують на представлення ісламу. Акцентуємо на важливості розрізнення між радикальними та поміркованими мусульманами, підкреслюючи, що більшість представників ісламу не підтримують екстремістські погляди.

Крім того, в матеріалі обговорюється, як медіа висвітлюють питання фундаменталізму, і які стереотипи виникають у суспільстві внаслідок такої подачі інформації. Я вказала про необхідність більш об'єктивного та збалансованого підходу до висвітлення цієї теми, щоб зменшити упередження і стереотипи щодо мусульман.

Дослідження завершується висновками про те, що фундаменталізм є складним і багатограним явищем, яке не можна зводити до однозначних суджень. Воно вимагає детального аналізу, що враховує соціальні, політичні та культурні контексти.

Аналіз матеріалу про реалізацію законів шариату (<http://surl.li/lcyxan>)

Матеріал про реалізацію законів шаріату в країнах ісламського світу коротко висвітлює різноманіття підходів до застосування ісламського права в різних регіонах. Я зосереджуєсь на кількох крайніх випадках, які ілюструють, як різні країни інтерпретують і впроваджують закони шаріату у своїх правових системах.

У статті згадуються приклади з країн, де законодавство базується на шаріаті, і де його реалізація викликає суперечки. Вона включає випадки, пов'язані з правами жінок, покараннями за злочини, та інші аспекти, які піддаються критиці з боку міжнародної спільноти. Я вказую на важливість контексту, в якому застосовуються ці закони, підкреслюючи, що їх реалізація часто залежить від політичних, культурних і соціальних факторів.

Матеріал завершується зауваженням про те, що шаріат не є однозначним і стандартизованим набором законів; його трактування варіюється в залежності від країни і суспільства. Це підкреслює необхідність розуміння шаріату не лише як релігійного явища, а й як соціально-політичного чинника, що впливає на життя людей.

Аналіз матеріалу про імідж ісламу та альтернативну політику (<http://surl.li/yrjbyw>)

Матеріал про імідж ісламу зосереджується на тому, як іслам сприймається у світі, і на потенційних шляхах поліпшення цього іміджу через альтернативну політику. Я пропоную розглянути туризм як інструмент, який може змінити уявлення про мусульманські країни і зменшити стереотипи, що існують на Заході.

У статті аналізуються переваги розвитку туристичної індустрії в ісламських країнах, акцентуючи увагу на культурному обміні та можливостях для міжнародного співробітництва. Підкреслюється, що туризм може бути позитивним способом представлення мусульманської культури та традицій, а також сприяти розумінню та прийняттю ісламського світу на глобальному рівні.

Я також розглядаю, як уряди мусульманських країн можуть створювати програми, які пропагують туризм як засіб для покращення іміджу, забезпечуючи

інфраструктуру та безпеку для туристів. У статті вказується на важливість залучення місцевих громад до процесу розвитку туризму, щоб забезпечити, що користь від нього буде відчутною не лише для гостей, а й для населення.

Завершується матеріал пропозицією щодо необхідності стратегічного підходу до просування туризму, який повинен враховувати культурні та релігійні аспекти, щоб забезпечити взаєморозуміння та повагу між різними культурами.

Аналіз матеріалу про символіку кіберпростору (<http://surl.li/rsrmzo>)

У цьому матеріалі обговорюється, як кіберпростір і соціальні мережі стали потужними інструментами для висвітлення питань, що стосуються Близького Сходу. Я досліджую, як інтернет забезпечив платформу для обміну інформацією, сприяючи усвідомленню соціальних і політичних проблем у регіоні. У світлі подій Арабської весни, інтернет став вирішальним фактором у мобілізації суспільства, дозволяючи активістам ділитися інформацією про репресії та несправедливості. Це демонструє, як технології можуть бути використані для організації протестів та висловлення невдоволення. Кіберпростір стає символом надії та змін, вказуючи на можливість колективної дії. Зокрема, акцентується на важливості соціальних мереж у створенні спільнот, де люди можуть підтримувати одне одного та ділитися досвідом.

Інтерв'ю з подругою, яка служить в армії Ізраїлю (<http://surl.li/fjiqwt> ; <http://surl.li/hkkpsh>)

У цьому інтерв'ю автор досліджує особистий досвід жінки, яка служить в армії Ізраїлю, акцентуючи на питанні гендерних ролей та впливу військової служби на жінок.

Інтерв'ю надає унікальний погляд на життя жінки-військового, показуючи, що, незважаючи на традиційні стереотипи, жінки можуть бути активними учасниками у військовій сфері. Це відкриває нові можливості для жінок у суспільстві, демонструючи, що їхні ролі виходять за межі традиційних уявлень.

Подруга ділиться своїми переживаннями, описуючи як труднощі, так і успіхи, з якими вона зіткнулася під час служби. Це створює більш комплексне уявлення про жінок у військовій службі, підкреслюючи, що вони стикаються з

унікальними викликами, але також мають можливість для особистісного зростання.

Аналіз матеріалу – Відеоінтерв'ю з Ісою Акаєвим (<http://surl.li/dntobw>)

Останній матеріал у медіапроекті – це відеоінтерв'ю з Ісою Акаєвим, кримським татариним та українським військовим, яке стало важливим внеском у висвітлення теми мусульман у контексті України та їх ролі у сучасних подіях.

В інтерв'ю Іса Акаєв поділився своїм особистим досвідом життя в Криму до анексії, а також своєю участю у війні на сході України. Він наголосив на складнощах, з якими стикаються кримські татари, та на важливості збереження їхньої ідентичності в умовах сучасної політичної реальності.

Інтерв'ю охоплює низку важливих тем, зокрема стереотипи про мусульман, культурна ідентичність, військова служба, сподівання на майбутнє.

Додаткові матеріали – Короткі пости та історії

У межах медіапроекту були створені також короткі пости та історії, які виконували важливу роль у залученні аудиторії та поширенні інформації про теми, що досліджуються. Ці матеріали включали:

1. Короткі пости. Я публікувала стислі, але інформативні пости в соціальних мережах, які підсумовували ключові ідеї з основних статей та матеріалів. Вони дозволяли швидко донести важливу інформацію до аудиторії та заохочували до обговорення.

2. Історії в Instagram. Через Instagram Stories я ділилась моментами з процесу роботи над проектом, публікували результати опитувань та факти, які підкреслювали основні теми. Це дозволило залучити більше молоді аудиторії та підвищити зацікавленість у вашій роботі.

3. Рілси. Використання формату Рілс надає можливість презентувати інформацію у більш динамічному і візуально привабливому стилі. Я публікували короткі відеоролики, які ілюстрували ваші дослідження, коментували важливі події та ділитися думками експертів. Це сприяло залученню нових підписників та взаємодії з існуючою аудиторією.

Ці додаткові матеріали стали важливими інструментами для підвищення обізнаності про мусульманський світ, боротьбу зі стереотипами та підтримку дискусій на актуальні теми. Вони допомогли створити платформу для обговорення ідей, що піднімалися в основних статтях, та сприяли формуванню спільноти однодумців.

Результативність проєкту

Проєкт досяг поставлених цілей, зокрема:

- Підвищення обізнаності: завдяки публікаціям та активності в соціальних мережах вдалося підвищити обізнаність про стереотипи щодо мусульман та Ісламу, залучити нових читачів та глядачів.
- Залучення аудиторії: хоча активність підписників на Instagram обмежена, близько 10 осіб регулярно взаємодіють з контентом (лайки, коментарі), що свідчить про зацікавленість в обговоренні тем, які висвітлюються.
- Обговорення: коментарі та обговорення в коментарях на Facebook та Instagram сприяли активному діалогу між різними групами аудиторії.
- Розповсюдження: репости та поширення матеріалів сприяли збільшенню охоплення й обізнаності про теми проєкту.

ГЛОСАРІЙ

1. **Орієнталізм** – концепція, що описує західні уявлення про Схід (особливо про арабські країни та Іслам), часто ґрунтуючись на стереотипах і спрощеннях, що формують викривлене сприйняття культурної різноманітності.

2. **Стереотип** – упереджене або спрощене уявлення про певну групу людей, яке може бути негативним або позитивним, але зазвичай не відображає дійсності.

3. **Кіберпростір** – віртуальний простір, створений за допомогою комп'ютерних технологій, де здійснюється обмін інформацією, спілкування та взаємодія між користувачами через Інтернет.

4. **Фундаменталізм** – рух, що прагне до повернення до основ віри або ідеології, вважаючи, що сучасні суспільства відхилилися від первісних ідей, що часто проявляється в релігійних або політичних контекстах.

5. **Іслам** – одна з основних світових релігій, заснована на віру в єдиного Бога (Аллаха) та слідуванні вченню пророка Мухаммеда, яке викладене в Корані.

6. **Шаріат** – комплекс релігійних і правових норм в Ісламі, що регулює особисте, соціальне та політичне життя мусульман, базуючись на Корані та хадисах (сказаннях пророка Мухаммеда).

7. **Секуляризація** – процес, за якого релігія втрачає своє значення в суспільстві та стає менш впливовою в політичному та культурному житті.

8. **Медіа** – інструменти, платформи та канали, які використовуються для розповсюдження інформації, включаючи телебачення, радіо, газети, журнали та онлайн-платформи.

9. **Дискримінація** – неправомірне ставлення до індивідів або груп через їхню приналежність до певної категорії (наприклад, за расою, статтю, релігією чи сексуальною орієнтацією).

10. **Тероризм** – використання насильства або загрози насильства для досягнення політичних, релігійних або ідеологічних цілей, часто спрямоване проти невинних цивільних осіб.

11. **Погляд Заходу** – система уявлень та оцінок, які характерні для західних країн, що впливають на їхню політику, культуру та стосунки з країнами Сходу.

12. **Арабська весна** – серія антиурядових протестів та революцій, що почалися в арабських країнах у 2010 році, призвели до змін в політичних системах у ряді держав.

13. **Глобалізація** – процес інтеграції та взаємодії між людьми, компаніями та урядами країн, що супроводжується поширенням ідей, товарів, культур і технологій.

14. **Культурна ідентичність** – відчуття приналежності до певної культури, яке формується під впливом спільної історії, традицій, мови, релігії та соціальних норм.

15. **Соціальні медіа** – платформи та веб-сайти, що дозволяють користувачам створювати, ділитися та взаємодіяти з контентом, включаючи Facebook, Twitter, Instagram та інші.

16. **Альтернативна політика** – підходи та стратегії, які пропонують нові рішення для існуючих соціальних, політичних або економічних проблем, з метою покращення ситуації.

17. **Дослідження** – систематичний процес збору та аналізу інформації з метою вивчення певної теми або вирішення конкретного питання.

18. **Фемінізм** – соціальний, політичний і культурний рух, що прагне до рівності прав та можливостей для жінок у всіх сферах життя.

19. **Глобальна безпека** – концепція, що охоплює всі аспекти безпеки, що стосуються міжнародних відносин, включаючи військову, економічну, екологічну та гуманітарну безпеку.

20. **Інтеркультуралізм** – процес взаємодії і взаємного збагачення між різними культурами, що веде до розвитку спільних цінностей та порозуміння.

21. **Міжнародні відносини** – галузь досліджень, що вивчає політичні, економічні та соціальні взаємозв'язки між державами та іншими міжнародними акторами.

22. **Служба в армії** – військова діяльність, у якій громадяни беруть участь для захисту своєї країни, що може включати бойові та не бойові завдання.

23. **Публічна політика** – система рішень, що приймаються урядом або інституціями для управління суспільними справами, що впливають на життя громадян.

24. **Крос-культурна комунікація** – взаємодія між представниками різних культур, що враховує культурні відмінності для досягнення взаєморозуміння.

25. **Гендерна рівність** – стан, коли жінки та чоловіки мають однакові права, можливості та обов'язки в суспільстві.

26. **Аналіз контенту** – метод дослідження медіа та комунікацій, що передбачає систематичне вивчення текстів, зображень та інших медіа з метою виявлення патернів і тенденцій.

27. **Екстремізм** – політичні або релігійні ідеї, що виходять за межі загальноприйнятих норм і можуть призводити до насильства або порушення прав людини.

28. **Глобальні виклики** – проблеми, що торкаються світової спільноти в цілому, такі як зміна клімату, бідність, тероризм і нерівність.

29. **Мультимедійний контент** – інформація, що представлена у різних формах, таких як текст, зображення, відео та аудіо, часто використовується в цифрових медіа для залучення аудиторії.

30. **Медіа-репрезентація** – спосіб, у який медіа зображує певні групи, культури, події або теми, впливаючи на суспільне сприйняття та формування стереотипів.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Медіапроект «Вікно на Схід» продемонстрував свою ефективність у досягненні поставлених цілей, підвищуючи обізнаність аудиторії про мусульманський світ та Близький Схід через різноманітний контент і сучасні комунікаційні платформи. Проект зосередився на розвінчанні стереотипів про іслам та мусульманську культуру, пропонуючи глядачам альтернативний погляд, який підкреслює позитивні аспекти та культурну різноманітність. Це узгоджується з провідними концепціями сучасної політичної журналістики, яка прагне до об'єктивності, критичного аналізу та сприяє міжкультурному діалогу.

Реалізовані заходи, такі як інтерв'ю, аналітичні статті та інтерактивний контент у соціальних мережах, відповідають тенденціям використання мультимедійних платформ у політичних комунікаціях. Акцент на відеоконтенті та інтерактивних форматах відповідає потребам сучасної аудиторії, що все частіше споживає інформацію у візуальній та динамічній формі. Таким чином, проект успішно інтегрував новітні підходи до створення та поширення медіаконтенту.

Одним із важливих результатів проекту стало залучення аудиторії до обговорення питань, пов'язаних із правами жінок, соціально-політичними проблемами та культурними викликами в мусульманському світі. Використання таких тем дозволило проекту відповідати сучасним викликам і проблемам, що постають перед світовою спільнотою, сприяючи формуванню більш толерантного та обізнаного суспільства.

Результати втілення проекту:

- Проект охопив приблизно 200 підписників у соціальних мережах, що свідчить про зростаючий інтерес до теми.
- Статистичні дані переглядів і залучення контенту показали позитивні результати, зокрема зростання кількості взаємодій на постах та історіях, що підтверджує зацікавленість аудиторії.

— Проведені фокус-групи засвідчили зростання усвідомленості учасників щодо проблем, пов'язаних із сприйняттям мусульман в суспільстві.

Аудиторія проєкту складається переважно з молоді, студентів та дорослих, які зацікавлені в питаннях культурної різноманітності та прав людини. Аудиторія є активною у обговореннях тем, пов'язаних з ісламом, культурою Близького Сходу та гендерними питаннями, але потребує подальшої підтримки та залучення.

Проєкт також має значний потенціал для подальшого розвитку. У майбутньому планується розширити коло тем, включивши нові аспекти політичних та культурних взаємодій у світі. Розвиток співпраці з експертами та активна інтеграція міжнародних досліджень допоможуть підвищити якість аналітичних матеріалів та сприятимуть посиленню міжкультурного діалогу. Крім того, подальше розширення присутності в соціальних мережах і використання нових медіаформатів дозволить залучити ще більше глядачів і поширити вплив проєкту.

Таким чином, медіапроєкт «Вікно на Схід» заклав важливу основу для подальших ініціатив у сфері політичної журналістики та культурних досліджень. Він не лише відповідає сучасним тенденціям у сфері медіа та комунікацій, але й пропонує новий підхід до висвітлення культурних і політичних питань, який має значний потенціал для розвитку у майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Чечель Ю. Формування іміджу держави на міжнародній арені. *Інвестиції: практика та досвід* №10. 2016. С. 82-86. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2016_10_20 (Дата звернення 31.08.2024).
2. Балацька О. Політичне насилля як фактор світової політики: сучасні тенденції. Редакційна колегія: №26. 2017.
3. Релігійний чинник у міжнародних відносинах: Навчальний посібник / М.М. Палінчак, Рудольф Кухарчик, Д.М. Стебляк, В.В. Пупена. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2021. 240 с.
4. Гранчак Т. ІДІЛ як цивілізаційний виклик (за матеріалами круглого столу «Ісламська держава: генеза і нові тренди»). *СІАЗ НБУВ*. 2018. URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1738:islamska-derzhava-geneza-i-novi-trendi-2&catid=63&Itemid=393 (дата звернення: 09.09.2024).
5. Лубський В., Теремко В., Лубська М. Ісламський світ на порозі війни. *Известия*. Київ, 2002.
6. Проглер, Дж. Корисність ісламських образів на заході. *Al-Tawhid* 14.4 (1993). URL: <https://www.al-islam.org/al-tawhid/vol14-n4/utilityislamic-imagery-west-ja-progler/utility-islamic-imagery-west>
7. Масовець, В. П. Роль релігійного фактору у світовій політиці. *Інвестиції: практика та досвід* 13-14 (2015): 94-99. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/13-14_2015/24.pdf (дата звернення: 18.04.2024).
8. Осадчий Т. «Геополітичний виклик ісламського світу». *Глобал аналітик*. URL: <http://www.globalanalitik.com/аналітика/геополітичний-виклик-ісламського-св/>
9. Анхольт С. Нове правосуддя. *Routledge*, 2006.
10. Бузань В. «Вплив Холодної війни на процес формування та реалізації політики США щодо Арабсько-ізраїльського конфлікту» *Американська історія та політика* 2 (2016): 99-106.
11. Олів'єр Р. Провал політичного ісламу. *Harvard University Press*, 1994.

12. Бюн-Ок Ч. Ісламський фундаменталізм, джихад та тероризм. *Журнал міжнародного розвитку та співробітництва* 11.1 (2005): 57-67.

13. Kurksuoglu O. Іслам, фундаменталізм та політичний розвиток. II Міжнародний симпозіум з Кореї та Близького Сходу в світі, що змінюється, *Інститут Близького Сходу, HUFES*, Сеул. 1996 рік.

14. Факс, Махмуд А. Перспективи ісламського фундаменталізму в період війни після затоки. *Міжнародний журнал* 49.2 (1994): 183-218.

15. Курцман Ч. Мусульмансько-американський тероризм у десятиліття з 11 вересня. Дарем, штат Північна Кароліна: *Triangle Center on Terrorism and Homeland Security*, 2012.

16. Бехруз, Х. Релігійні та світські норми в правових системах ісламських держав. *Порівняльне правознавство* 3-4 (2012): 120-129.

17. Коппель, О., and К. Пасінчук. Європа і Близький Схід: Сфера міжцивілізаційних відносин. *Вісник КНУ Міжнародні відносини* 33-34 (2006).

18. Зінько, С. Мусульманські країни Близького Сходу у сучасних міжнародних інформаційних відносинах. Diss. Зінько Соломія Юріївна.

19. Скороход, Л. І. США і проблема демократизації Близького Сходу. *Науковий вісник Дипломатичної академії України* 10 (2) (2004): 42-56.

20. Дівак, В. В. Країни «Великого Близького Сходу» та Північної Африки в контексті глобального переформатування регіону. *Держава і право* (2012).

21. Гарник, Л. П. Іслам та демократичні цінності у дискурсі трансформацій політичних режимів в країнах Близького Сходу. (2010).

22. Коппель, О. А., and А. Л. Гаспарян. Вплив політики США на геополітичну структуру Близького Сходу. Актуальні проблеми міжнародних відносин 119 (1) (2014): 4-17.

23. Юсеф, Нахла. Політичні пріоритети розвитку Близького Сходу в контексті глобальних процесів. *Політичний менеджмент* (2008).

24. Нестеренко, О. Є. Маніпуляції у англомовних ЗМІ при висвітленні подій на Близькому Сході та у Північній Африці (на прикладі подій

Лівії та Ємені). *Лінгвістика ХХІ століття: нові дослідження і перспективи* (2011).

25. Ігнатенко, Олександр. Іслам і політика: *Збірник статей*. Litres, 2017.

